

Izvorni naučni članak

UDK 339.13:330.15

SVETSKO TRŽIŠTE I KONKURENTNOST U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA

Prof. dr Momčilo Sakan

Rektor Nezavisnog univerziteta Banja Luka

Sažetak: U članku je urađena kompleksna analiza svetskog tržišta po elementima osnovnih karakteristika, kretanja roba, kapitala i ljudi. Uočeno je da je, za razliku od prethodnih perioda, svetsko tržište znatno liberalnije, ali da i dalje postoje ozbiljne prepreke za slobodni protok roba, kapitala i ljudi. Na svetskom tržištu i dalje intervenišu države nepopularnim merama na primer, što su: carine, uvozne dozvole, robne liste i druge. Svetsko tržište prate i brojni, pre svega ekonomski i politički, rizici, ali uslovi za realnu konkurentnost u funkciji održivog razvoja, ipak, postoje.

Ključne reči: *svetsko tržište, kretanje roba, kretanje kapitala, kretanje ljudi, usluge.*

WORLD MARKET AND COMPETITIVENESS IN THE FUNCTION SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract: The article made a complex analysis of the world market by elements of the basic characteristics of movement of goods, capital and people. It was observed that, unlike previous periods, significantly more liberal world market, but there are still serious obstacles to the free flow of goods, capital and people. On the world market and the state continues to intervene as unpopular measures, such as tariffs, import licenses, trademarks and other lists. The world market followed by numerous, mostly economically and politically, the risks, but the conditions for real competition in terms of sustainable development, however, exist.

Key words: *word trade, movement of goods, capital movement of people and services.*

Uvod

Konkurentnost je održiv rast produktivnosti vođen kvalitetom strategija i poslovanja preduzeća, na koju zajedno utiču makroekonomsko i mikroekonomsko okruženje. Nivo konkurentnosti određuje produktivnost – mera sposobnosti da se proizvedu robe i usluge koristeći postojeće vlastite ljudske, finansijske, prirodne i druge resurse. Produktivnost određuje životni standard države ili regije - plate, prihod od kapitala, očuvanje nacionalnog bogatstva. Produktivnost zavisi i od vrednosti proizvoda i usluga (npr. njihova jedinstvenost, kvalitet) i od efikasnosti kojom se proizvode. Ali konkurentnost najviše zavisi od svetskog tržišta – njegovih karakteristika i mogućnosti kretanja roba, kapitala i ljudi.

Pojam i karakteristike svetskog tržišta

Pod pojmom tržište uopšte podrazumeva se pravna, organizaciona, tehnička i ekonomska institucija za kontakt *prodavaca* koji određenu robu nude i *kupaca* koji tu robu traže i koji je, po potrebi, kupuju svojim raspoloživim novcem. Tržište prodavca deluje kada je tražnja veća od ponude, a tržište kupca kada je ponuda veća od tražnje. Tržište uključuje: kupce, prodavce, mesto odnosno organizaciju i tehnike njihovog susretanja, propise, vreme, ponudu, tražnju, cene, novac. Ali, u elektronskoj trgovini ne postoji geografski određeno mesto, nego su kupci i prodavci u vezi 24 sata na planeti. Na osnovu njihovog odnosa, odnosa ponude i tražnje) na tržištu se formiraju se *cene* robe i usluga.

Tržište ima četiri osnovne funkcije. To su: (1) *selektivna* (mogućnost izbora za kupca); (2) *alokativna* (prilagođavanje proizvodnje tražnji radi većeg profita); (3) *distributivna* (raspodela vrednosti i BDP na pojedine subjekte na tržištu); (4) *informativna* (kada tržište pruža dragocene informacije o proizvodnji, trgovini, izvozu i uvozu, cenama, kamatama, deviznim kursovima, tržišnoj konjunkturi i slično).

U praksi ne postoji samo jedno tržište nego čitav spektar različitih tržišta koja su međusobno povezana cirkulacijom robe, usluga, novca... Ta tržišta se, u odnosu na nivo opštosti, obično klasifikuju na: nacionalna, regionalna i svetsko. *Nacionalno tržište* je vrsta tržišta koja se organizuje unutar jedne zemlje. Ono je interesantno za međunarodne odnose u tolikoj meri u koliko je uvezano u svetsko tržište sa svim svojim prirodnim, ekonomskim i tehnološkim faktorima; cenama, odnosom ponude i potražnje; i političkim, istorijskim, pravnim, kulturnim i drugim karakteristikama. *Regionalna tržišta* su vrsta vezanih tržišta više zemalja koja unutar kojih se trguje pod nekim specifičnim uslovima (primer EU sa učešćem oko 30% u svetskom bruto društvenom proizvodu (BNP) i oko 40% u svetskom izvozu). U svetu postoji više od 300 potpisanih regionalnih sporazuma i obuhvaćeno 80% svetske trgovine. Svetsko tržište se prostire neograničeno – na celom svetu i ono je predmet ove analize.

Slično definiciji tržišta uopšte, i *svetsko tržište* se može definisati kao svetska pravna, organizaciona, tehnička i ekonomska institucija za kontakt *prodavaca* koji određenu robu nude i *kupaca* koji tu robu traže i koji je, po potrebi, kupuju svojim raspoloživim novcem. Reč je, pre svega o slobodnom tržištu koje se organizuje u raznim oblicima: sajmovi, svetski trgovinski centri, internet, aukcije, berze, međunarodni tenderi i slično. Na svetkom tržištu se formiraju svetske cene: dobara i usluga, akcija, rada – angažovane radne snage. Na svetskom tržištu se definišu i kamatne stope i devizni kursevi, ali i monopoli države. Na svetske cene utiče i stanje na berzama, međunarodnim tenderima i slično.

Svetsko tržište se, u principu, formira slobodno. Postoji, međutim, i državna intervencija radi definisanja sporazuma i ugovora o: maksimalnoj proizvodnji, izvoznim kvotama i cenama zemalja izvoznica (OPEC, npr.); tampon stokovima (bufferstock); međunarodnim organizacijama (WTO,

MMF, IBRD i dr.); zaštiti od rizika; i slično. Vodi se računa i o svetskom novcu koji mora biti: konvertibilan, transferabilan i da ga ima dovoljno za opsluživanje svetske trgovine i plaćanja. Za sada je to dolar, evro i delimično jen, a u skoroj budućnosti i kineski juan i još neke valute. Na svetskom tržištu se formiraju i valutni kursevi koji pokazuju vrednost valute jedne zemlje prema drugoj.

Svetsko tržište prate i brojni, pre svega ekonomski i politički, rizici. U ekonomske rizike se obično svrstavaju: nesolventnost kupca, neplaćanje, neprihvatanje robe, gubitak ekonomskog suvereniteta i rizik deviznog kursa. Najznačajniji rizici su: ukidanje ili neprodužavanje uvoznih ili izvoznih dozvola; rat, eksproprijacija ili konfiskacija uvoznikovog preduzeća; uvođenje zabrane uvoza nakon što je roba već isporučena; rizik transfera – uvođenje deviznih kontrola ili nedostatak konvertibilne valute u zemlji uvoznika, i gubitak političkog suvereniteta.

Svetsko tržište, dakle, predstavlja celokupnu ponudu svih proizvođačkih i celokupnu tražnju svih potrošačkih zemalja u svetu. Ono je vezano za kapitalizam koji je karakterističan po robnom načinu proizvodnje i zavisnosti nacionalnog od svetskog tržišta. Njegovi koreni, međutim, datiraju znatno ranije. Proizvodnja i razmena je postojala i u prvobitnoj ljudskoj zajednici. U predkapitalističkom periodu trgovalo se uglavnom retkim i luksuznim proizvodima, ali se tek s pojavom kapitalizma taj arsenal proširuje i na robu široke potrošnje. Od pojave kapitalizma, dakle, postaje sasvim jasno da države unutar svojih granica nisu u mogućnosti da razvijaju sve one proizvode koji su im potrebni. Postoje brojna ograničenja, a osnovna su nepovoljni prirodni uslovi i rentabilnost proizvodnje – cena koštanja i mogućnost plasmana na svetsko tržište. Ako, na primer, jedna država nema rudnik aluminijuma, ona ne može proizvoditi aluminijum niti može proizvoditi južno voće ako se nalazi u uslovima hladnog severa. Upravo je zbog toga potrebna međunarodna podela rada i razmena dobara na svetskom tržištu koje postaje značajan činilac međunarodnih odnosa, ali i konkurentnosti.

Kroz svetsko tržište se neposredno odražava celokupan ekonomski i politički položaj jedne zemlje u međunarodnoj zajednici. Od toga zavisi i stepen njenog autoriteta i ostvarenog suvereniteta, odnosno stepen zavisnosti ili nezavisnosti, podređenosti ili hegemonije, ravnopravnosti ili neravnopravnosti, uvažavanja ili neuvažavanja.¹ Na celokupnom svetskom tržištu odvijaju se, dakle, procesi višestruke međuzavisnosti, saradnje ili sukoba – zavisno od ponude i potražnje i položaja država u međunarodnoj zajednici. Proces saradnje se odvijaju u komplementarnoj sferi, a sukoba – u uslovima najednake razvijenosti zemalja i težnje država da u toj nejednakosti zauzmu bolju poziciju, da eksploatišu druge zemlje.

¹ „Vera u apsolutnu nezavisnost ekonomije od politike lažan je i opasan mit u koji najčešće ne veruju ni oni koji ga promovišu i kojeg se u odnosu sa drugima nikada ne pridržavaju zemlje u kojima je taj mit nastao i koje su najviše od njega profitirale.“ (Vukadinović, Đ., *Pakt s đavolom*, članak u: *Politika* 16. 8. 2011).

Na svetskom tržištu dolazi do žestoke konkurencije. Tako se formira srednja (svetska) cena određenih proizvoda. Ako, na primer, jedna država u proizvodnji nekog proizvoda utroši više rada, njeni proizvodi su skuplji i ona ide u gubitak ako želi da tu robu izvozi. Na svetskom tržištu vlada (ili bi bar trebalo da vlada) zakon vrednosti i to je osnovna odlika slobodnog tržišta koje se temelji na slobodi kretanja robe, usluga, ljudi i kapitala između svih država, bez tarifa, kvota, dvostrukih standarda u testiranju i dugih barijera. To u stvarnosti, međutim nije tako. I dalje je prisutna intervencija države i drugih subjekata, a primer izvoza guščijih džigerica iz Francuske u Nemačku to očito ilustruje.²

Na svetsko tržište, dakle, deluju i brojne druge (pretežno vanekonomske) sile koje snažno utiču na mogućnost kretanja roba. Tako se slabije razvijene zemlje, koje su prisiljene da svoju robu prodaju ispod vrednosti, susreću i sa drugim (korporativnim, državnim, vojnim, regionalnim, transnacionalnim, međunarodnim) pritiscima i ucenama. To su, pre svega, visoke carine, kvote, embargo, bojkot, ekonomska blokada, pretnja silom i upotreba vojne sile i slično. S druge strane, razvijene zemlje, koristeći proizvodne i druge pogodnosti ostvaruju ekstraprofit na svetskom tržištu i na taj način, posredno, eksploatišu siromašne.

Svetsko tržište je, dakle, sveobuhvatno. Sadrži brojne elemente koji su uzročno-posledično tesno povezani i međuzavisni. Jedni druge uslovljavaju i čvrsto su međusobno povezani, pa je ponekad između njih veoma teško, skoro nemoguće, podvući jasnu granicu. Teško je, na primer, napraviti jasnu razliku između kretanja roba, kapitala i ljudi, zato što se ti procesi obično odvijaju paralelno. Zato se taj klasifikatorski niz, kao i brojni drugi, mogu smatrati uslovnim – iz edukativnih razloga.

Kretanje roba

Primitivni oblici kretanja roba, odnosno trampe i karavanskog kretanja egzotičnih proizvoda, imaju veoma dugu tradiciju (put svile i sl). Sa pojavom industrijalizacije, međutim, počinje i intenzivnije kretanje roba koje poprima modernije oblike od prethodnih. Proces modernizacije, razume se, kao ni u drugim sferama ljudske delatnosti nije tekao ravnomerno. On je prvo intenziviran u Engleskoj, koja je prva sprovela akumulaciju kapitala i stupila u sledeću, liberalističku fazu kapitalizma. Ona je veoma brzo postala *radionica* čitavog sveta.³ Zahvaljujući tome,

² Razlozi, ponekad, mogu, biti i veoma bezazleni i nesvakidašnji. Tako je, na primer, pred najveći evropski sajam hrane u Kelnu, do Pariza došla poražavajuća vest da Nemci ne žele da na njihovim štandovima figurira guščija pašteta (Foie gras), nezaobilazan luksuzni specijalitet tradicionalne francuske kuhinje. Kao osnovni razlog navodi se kampanja francuskih zaštitnika životinja koju predvodi filmska glumica Brižit Bardo. Ona je napisala da Francuska ne primenjuje pravila EU koja se tiču dobiti životinja. Kljukanje gusaka i pataka prema tom zakonu se toleriše, ali one ne smeju se biti u individualnim kavešćicama gde ne mogu ni da razmahnu krila. (Šuvaković, Z., *Leti perje zbog francuske guske*, Politika, Beograd, 02. 08. 2011).

³ Dimitrijević, V, Stojanović, R., *Međunarodni odnosi, ...*, str. 161.

ona je prva uvela i liberalističke principe u spoljnoj trgovini, a to je podrazumevalo slobodnije kretanje roba, bez posebnog uplitanja države u trgovinske procese.

Liberalizacija tržišta Engleskoj je išla u prilog. Ona je prethodno obezbedila potpunu nadmoć na svetskom tržištu i mogla je da plasira svoju robu bez ozbiljnije konkurencije. Drugim zemljama (SAD, Francuska, Nemačka), koje su kasnije stupile u proces industrijalizacije, međutim, to nije odgovaralo. One su nastojale da i dalje sprovode protekcionističku politiku, odnosno da intervencijom države, zaštite svoje tržište od konkurencije spolja. To su ostvarivale raznim merama protekcionizma kao, na primer, što su: carine, uvozne dozvole, robne liste i druge. Evidentna su i veoma intenzivna kolonijalna osvajanja, ali su kolonije imale ulogu snabdevača sirovinama. Industrijska proizvodnja im je bila zabranjena silom kolonizatora na osnovu tzv. *kolonijalnog pakta*.

Protekcionizam u spoljnoj trgovini je vremenom zahvatio i kolonije, ali i mnoge druge zemlje. Prvo je Francuska 1892. godine donela zakon o carinama kojim je regulisano da i kolonije imaju istu carinsku zaštitu kao i uvoz u metropole. I druge zemlje, prateći taj primer, nastoje da zaštite svoje tržište i tržište svojih kolonija od konkurencije iz drugih zemalja. Taj protekcionizam, međutim, dovodi do zaoštavanja političkih odnosa između država i do imperijalnih sukoba i ratova. On se i posle Prvog svetskog rata pretvara u pravu autarhiju pojedinih zemalja (naročito Nemačke i Italije) i pada međunarodne trgovine.

Nagli pad međunarodne trgovine dvadesetih godina prošlog veka, a naročito u toku velike ekonomske krize 1929-1933. godine se veoma teško oporavlja. Umesto pojačane ekonomske razmene i otvaranja tržišta nastaje period ozbiljne izolacije država. Pojavljuju se i brojni pokušaji osvajanja tržišta putem raznih pritisaka, pre svega na male i nerazvijene zemlje, ali je i to nedovoljno. Fašističke zemlje (Nemačka i Italija) naglo razvijaju svoje oružane snage kao osnovni element ukupne političke moći sa namerom da putem sile ostvare dominaciju nad drugim zemljama. Umesto slobodne ekonomske razmene na međunarodnoj sceni one koriste silu. Paralelno s pretnjom silom i njenom upotrebom, pojavljuje se i ideja o vladavini celim svetom. Žrtve te politike su u početku bile male zemlje koje su trebale da posluže kao izvor sirovina i prošireno tržište. Kasnije počinju sve veća rivalstva između razvijenih zemalja što je rezultiralo Drugim svetskim ratom.

Posle Drugog svetskog rata nastaju dva politički, vojno, ali i ekonomski suprotstavljena vojna bloka. Između zemalja unutar bloka tržište je liberalnije, a između blokova i dalje postoji protekcionizam. Ekonomske razlike se i dalje povećavaju kao posledica nejednakog položaja na svetskom tržištu. Kolonije se polako oslobađaju kolonijalnog ropstva, ali osnovni vidovi neokolonijalizma i dalje ostaju evidentni i aktuelni. Javljaju se i različiti sistemi i stavovi u procesu regulisanja svetskog tržišta. Evidentne su i ogromne razlike između verbalnog izjašnjavanja i realne prakse kretanja roba na tržištu. Jedni se, na primer, zalažu za liberalizam, a u praksi sprovode klasičan protekcionizam, i

obrnuto. Isto tako, nije retka pojava da se jedna država u jednoj grani proizvodnje zalaže za liberalizam, a u drugoj primenjuje protekcionizam i štiti vlastito tržište od konkurencije spolja. Pojavljuju se i brojne teorije o demokratiji, pomoći zemljama u razvoju, jedinstvenom svetskom tržištu, globalizaciji i slično, ali se iza toga u principu kriju interesi pojedinih korporacija, država (naročito hegemon), zajednica i određenih međunarodnih organizacija u kojima, takođe, glavnu reč imaju velike sile.

Osnovni principi ekonomske saradnje postavljeni su i Poveljom UN. Postoje i brojne međunarodne organizacije i institucije za trgovinu u razmenu. Najznačajnija je *Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju* (UNCTAD).⁴ Ona je osnovana 1964 god. kao stalno međuvladino telo i glavni organ Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Osnovni ciljevi njenog osnivanja su: „povećavanje obima trgovine, investicija i mogućnosti razvoja zemalja u razvoju kao i pomoć u njihovim naporima da se integrišu u svetsku ekonomiju na ravnopravnoj osnovi.“ Nastala je na osnovama postojećih međunarodnih ekonomskih institucija kao što su: GATT-a (sada Svetska trgovinska organizacija), Međunarodni monetarni fond, i Svetska banka koje nisu na pravi način bile usmerene na probleme zemalja u razvoju. Tokom 1970-ih i 1980-ih, UNCTAD je značajno radio na ideji stvaranja novog međunarodnog ekonomskog poretka.

Konferencija se obično sastaje jednom u četiri godine. Prva konferencija održana je 1964. (Ženeva, Švajcarska); druga – 1968. (Nju Delhi, Indija); treća – 1972. (Santjago, Čile); četvrta – 1976. (Najrobi, Kenija); peta – 1979. (Manila, Filipini); šesta – 1983. (Beograd, Jugoslavija), sedma – 1987. (Ženeva, Švajcarska); osma – od 8. do 25 februara 1992. (Kartagena, Kolumbija); deveta – od 27. do 11. maja 1996. (Midrand, Južna Afrika); deseta – od 12. do 19. februara 2000. (Bangkok, Tajland); jedanaesta – od 13. do 18. juna 2004. (Sao Paulo, Brazil); dvanaesta – od 21. do 25. aprila 2008. (Akra, Gana), a trinaesta je planirana 2012. godine (Doha, Katar). Konferencija ima svoj odbor i on rukovodi radom UNCTAD-a između dve konferencije do tri puta godišnje.

Interesantno za ovu analizu je i slobodno kretanje roba u okviru Evropske unije.⁵ Najočiglednije rezultate Unija je ostvarila u harmonizaciji PDV-a i carinskih nadoknada. Postojeće netarifne prepreke savladane su, u prvom redu, kao rezultat programa jedinstvenog tržišta iz razdoblja 1986.–1992. godine. Proizvođači su počeli raditi u skladu sa zajedničkim standardima koje su prihvatile sve države članice. Robu je potrebno samo jednom certificirati i to važi za čitavu EU. Države članice, uz zajedničke EU standarde, ne mogu nametati dodatna pravila pre nego što se roba počne prodavati u njihovoj zemlji. Ti standardi su jedinstveni za sve proizvođače EU. Oni su obavezni i za druge proizvođače koji svoje proizvode nameravaju prodavati u EU. Uslovi izgleda (netehničkog

⁴ Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Conference_on_Trade_and_Development

⁵ Izvor: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/croatian/C44/47/>

dizajna) i jezik mogu se razlikovati od države do države. Evropska unija je, dakle, uklonila sve prepreke u procesu trgovine robom koje su preduzećima u pojedinim državama omogućavale nepravednu prednost.

Problemi u kupovini, međutim, i dalje postoje. Zbog razlika u poreskim stopama cene roba su neujednačene. Tako, na primer, mnogi potrošači iz Velike Britanije putuju u Francusku, ili iz Švedske u Nemačku, da kupuju alkoholna pića koja su, zbog manjih poreza i drugih dažbina, znatno jeftinija. Takav vid kupovine robe dozvoljen je u EU, ali države i dalje, visokom poreskom stopom nastoje da zaštite sopstveno tržište. Postoji, međutim, paralelni uvoz robe od strane ovlašćenih trgovaca. Posrednici kupuju robu visoke vrednosti na tržištima gde su troškovi manji. Potom je prodaju u drugim državama članicama gde su cene tih proizvoda znatno više. Pokušaji pojedinih proizvođača da se takav vid trgovine zabrani nisu pozitivno ocenjeni na Evropskom sudu pravde. Proizvođači, dakle, ne mogu sprečiti tu vrstu trgovine, ali oni i dalje preduzimaju značajne mere da taj vid trgovine ograniče.

Liberalizam se ponekad pokazao kao uspešan i u nedemokratskim režimima (Južna Koreja, Hong Kong, Tajvan, Singapur i dr.). On je, međutim, neuspešan u društvima koja su u procesu tranzicije izlazila iz autoritarnih režima i uspostavljala demokratske sisteme. Pokazalo se da grubo nametanje liberalnih principa dovodi u opasnost proces demokratizacije, standard i socijalnu sigurnost građana. Slepo prihvatanje liberalnog recepta, dakle, ne vodi smanjenju nejednakosti, već obrnuto. Umesto demokratije na sceni je kriminogeni kapitalizam sa elementima nelegalne i nedozvoljene trgovine, uključujući i trgovinu, oružjem, drogom i ljudima. Na glavnim ulicama gradova, umesto domaćih banaka, robnih kuća, prodavnica domaće robe, knjižara i slično, nalaze se luksuzne prostorije inostranih banaka i predstavništava. Inostrani kapital je bez konkurencije potisnuo domaći. Vredna preduzeća i plodno poljoprivredno zemljište su prodati u bescenje, a kupci su obično ljudi iz inostranih zemalja. Te zemlje, naročito zemlje Zapadnog Balkana, se, dakle, suočavaju s bestijalnim licem kapitalizma: sredstva u preduzećima su rasprodana u bescenje ili izvožena u inostranstvo, radnici su izbačeni na ulicu, proizvodnja je po pravilu svedena na minimum ili je potpuno stala da bi se na kraju sve pretvorilo u jednu veliku ekološku, socijalnu i psihološku agoniju. Građani se osećaju odbačenim od sopstvene države zato što im ona više ne obezbeđuje pravo na besplatno obrazovanje, stan i zdravstveno zbrinjavanje. Takvo stanje neminovno vodi ka nezadovoljstvu oštećenih, ugroženih i siromašnih i umnožavanju sukoba i pobuna. „Kada iščezne san o evoluciji, vraća se vreme revolucija.“⁶

Ekonomska globalizacija i globalizacija svetskog tržišta, dakle, ima i svoje loše strane. Ona očigledno ide u prilog samo vodećim zemljama Zapada. To i nije globalizacija u pravom smislu. Pre bi se moglo reći da je to globalizacija po diktatu Amerike i vodećih sila Evrope. To je

⁶ Ramone, I., Geopolitika haosa, Institut za geopolitičke studije, Beograd, 1998, str.110.

razbojnički kapitalizam, prema mišljenju Helmuta Šmita, ili ekonomski užas Vivijena Forestera, koji, prema mišljenju Tagore, kao mašina drobilica, uništava narode koje osvaja, tamani rase koje joj smetaju, ugnjetava slabe, bogateći se na njihovu štetu, seje zavisti i mržnju...⁷ On je, prema mišljenju profesora Dragana Nedeljkovića, utoliko opasniji, ukoliko se prihvata kao sudbina bez alternative.⁸ Na sceni je, dakle, bespoštedna borba za ekonomsku moć i osvajanje svetskog tržišta bez realne konkurencije. Naročito je evidentna borba za energente, a u poslednje vreme i za hranu i vodu. U toj borbi se ne biraju sredstva (političke ucene, ekonomski pritisci, ratovi i sl.). Izgleda da se nedužnim i slabim i u ratu i u miru loše piše. Oni su „žrtve i lokalnog i globalnog sistema – proizilazi iz studije istraživačkog tima 'Špigla'. Finansijski špekulanti deluju kao 'čopor vukova koji bi da raskomadaju nacije' – kaže švedski ministar finansija Anders Borg. Liče na 'pljačkaše posle uragana' – smatra njujorški guverner Endru Cuomo. Mnogo toga što se radi na Volstritu i na drugim berzama 'nema nikakvu stvarnu vrednost za društvo' – nadovezuje se lord Ader Tarner, finansijski 'nadzornik' u Britaniji. Svi akteri finansijskog tržišta svoje ponašanje vide kao 'racionalno', ali rezultat tog može biti razoran za čovečanstvo – upozorava Pol Vuli, osnivač londonskog centra za proučavanje 'skretanja' u tokovima kapitala...⁹

Rat za osvajanje tržišta je, na žalost, postao svakodnevna stvarnost. Povodi su raznovrsni, ali su najčešće izmišljeni i montirani ka što su, na primer, eksplozija mine na Markalama, masakr u selu Račak, posedovanje nuklearnog oružja u Iranu, nedostatak demokratije i totalitarni režimi u Severnoj Africi i slično. Ratovi i ekonomske depresije, reklo bi se, lakše nastaju nego što nestaju i, prema nekim mišljenjima, ubijaju tri miliona ljudi godišnje. „Najveći ratovi današnjice jesu, doista, ofanzive demokratskih spoljnih koalicija, u saradnji s lokalnim buntovnicima, na diktatorske režime. Dobro je što se broj tirana smanjuje, ali je loše što se do tog poboljšanja dolazi masovnim stradanjem nedužnih.“¹⁰ Savremeni rat se, tako, potvrđuje kao – prevrat. Gde god da bukne, u nacionalno-internacionalnoj kombinaciji, sprži poredak, ali iza toga postoje snažni ekonomski razlozi i borba za tržište. Sve vidove protekcijonizma i državnih intervencija, uključujući i rat, dakle, prvenstveno primenjuju razvijene demokratske i liberalne zemlje Zapada. To istovremeno potvrđuje i hipotezu da demokratske zemlje nisu miroljubivije. One, obično, ne ratuju između sebe, ali često ratuju protiv zemalja koje, prema njihovom mišljenju, nisu demokratske. Povodi su raznovrsni, a stvarni ciljevi su borba za energente, plasiranje robe i osvajanje tržišta uopšte.¹¹

⁷ Geopolitika, br. 43., Beograd, avgust 2011, str. 42-45.

⁸ Geopolitika, br. 43., Beograd, avgust 2011, str. 42-45.

⁹ Momčilo Pantelić, Politika, 28.08.2011.

¹⁰ Momčilo Pantelić, Politika, 28.08.2011.

¹¹ „Kada me pitaju za troškove operacije (u Libiji, prim. autora), a ministarstvo odbrane govori o milion evra dnevno, ja kažem da je reč o investiciji za budućnost“,

Kretanje kapitala

Za razliku od kretanja roba, prvi oblici kretanja kapitala pojavljuju se znatno kasnije.¹² Oni se pojavljuju tek početkom 16. veka u ekonomskoj politici Engleske i Holandije, ali samo u vidu davanja finansijskih sredstava jedne države drugoj. Intenzivnije kretanje kapitala, međutim, počinje tek u drugoj polovini 19. veka i ono bitno utiče na odnose između država. Kapital se veoma brzo pretvara u sredstvo eksploatacije. On postaje jedan od uzročnika brze kolonizacije i neprijateljskih sukobljavanja država u 19. i početkom 20. veka.¹³

Izvoz kapitala u kolonije donosio je metropoli višestruke koristi. Pre svega kreditori su u vidu kredita naplaćivali svoje investicije. Oni su istovremeno prodavali svoju zastarelu opremu u kolonije sa jeftinom radnom snagom i tako su joj produžavali ekonomski vek. Zahvaljujući izvezenom kapitalu povećana je kupovna moć što je pozitivno uticalo na povećanje izvoza roba u kolonije, odnosno povećanje robnog prometa uopšte – uvoza sirovina i izvoza gotovih proizvoda.

Posle Prvog svetskog rata, međutim, siroviniski izvoz naglo opada, da bi u ekonomskoj krizi 1929. god. definitivno prestao da funkcioniše. Nastaje i ozbiljna promena u kretanju privatnog kapitala, naročito nakon pobeđe socijalističke revolucije u Rusiji. Rusija istupa iz lanca međunarodnih ekonomskih odnosa koji su postojali pre revolucije. Jedno veliko ekonomsko tržište i značajan izvor sirovina izvučeni su iz svetskog imperijalističkog sistema. Nastaju i promene u međunarodnoj podeli rada koja je bila nametnuta u odnosu – industrijski proizvođač prema sirovinском proizvođaču. Sve je to uslovalo stagnaciju kretanja kapitala koja je trajala sve do Drugog svetskog rata. U toku rata, a naročito neposredno posle njega kretanje kapitala se odvija u mnogo većem obimu – naročito u vidu kredita koje Sjedinjene Države odobravaju saveznicima i drugim zemljama.

Izvoz privatnog kapitala do Drugog svetskog rata redovno je bio praćen budnim okom države iz koje je izlazio. Politički razlozi su bili dominantni. Strogo se vodilo računa o tome „da li je država saveznik u postojećoj ravnoteži snaga ili se nalazi u protivničkom taboru; da li se o toj državi kojoj se odobravaju krediti može razmišljati kao o budućem savezniku ili ne; da li se neka država iz političkog tabora može pretvoriti u saveznika ako joj se odobre krediti“ i slično.¹⁴

rekao je francuski ministar inostranih poslova Alen Žipe u intervjuu za list „Parizijen“. (Politika, 28. 09. 2011).

¹² Pod pojmom kretanje kapitala podrazumeva se transfer realnih i finansijskih sredstava unutar države i između subjekata različitih zemalja sa odloženim konratransferom za određeni vremenski period, a radi ostvarivanja određenih ekonomskih i političkih interesa učesnika u tom transferu.

¹³ Detaljnije o tome može se videti u: Dimitrijević, V, Stojanović, R., *Međunarodni odnosi*, ..., str. 165-168; Gavrilović Jovanović P., „*Međunarodno poslovno finansiranje*“, Ekonomski fakultet Beograd, 1994; Ristić Ž., „*Tržište kapitala - teorija i praksa*“, Privredni pregled, Beograd, 1990.

¹⁴ Dimitrijević, V, Stojanović, R., *Međunarodni odnosi*, ..., str. 166.

Posle Drugog svetskog rata počinje intenzivnije kretanje državnog kapitala. U toku rata i neposredno posle njega Sjedinjene Države pozajmljuju saveznicima preko 55 miliona dolara. Krediti i pomoć posle rata upućuju se neposredno saveznicima u robu uz vojnu pomoć po Trumanovoj doktrini i Maršalovom planu. Prva pomoć je upućena Grčkoj i Turskoj 1947. a od 1949. god. pomoć je usmeravana i prema nerazvijenim zemljama. Pomoć je, međutim, i dalje usmeravana uz političke i ekonomske uslove što silu i dalje čini osnovnim faktorom u politici prema nerazvijenim zemljama. Ekonomski pritisci i sila, dakle, ruše nezavisnost i suverenitet zemalja dužnika. "Suverenost zemalja koje prihvataju garancije uz neposrednu vojnu podršku predstavlja samo ustavnu funkciju u koju još samo pravnici veruju..."¹⁵ Pojavljuju se i razni oblici suprotstavljanja pritiscima i ucenama, naročito od strane nesvrstanih zemalja. Tako je, na primer, Nehru izjavio: "Ukoliko bi inostrana pomoć bila stavljena ma i u najmanjoj meri u zavisnost od naše politike, mi se u potpunosti odričemo od takve pomoći i pretpostavljamo joj smrt od gladi i bede." Pojavljuju se i brojne organizacije i institucije koje nastoje da pomažu i kreditiraju nerazvijene neposredno, van uticaja razvijenih zemalja. Sve to, međutim, bilo je nedovoljno. Zavisnost malih zemalja od velikih stalno se povećava. Ona je naročito evidentna u periodu prelaska sa bipolarnog na monopolarni svet, kada se Sjedinjene Države pojavljuju kao dominantna svetska sila. One pritisak na male zemlje ispoljavaju neposredno, a tamo gde to nije moguće koriste međunarodne organizacije kao, na primer, što su: ekonomske međunarodne organizacije, humanitarne organizacije i slično. Tamo gde ekonomska sredstva nisu dovoljna one, u ime međunarodne zajednice, koriste NATO pakt i vojnu silu.

Pretpostavlja se da se kretanje kapitala unutar Evropske unije odvija bez ograničenja. To znači da se ulaganja mogu izvršiti i likvidirati širom Unije bez prethodnog odobrenja vlade i da nema ograničenja za kretanje kapitala niti za konverziju valuta. Vlade zemalja, međutim i dalje imaju mogućnost proveriti valjanost takvog kretanja kako bi se izbegle velike utaje poreza. Takođe je pojačana kontrola sumnjivih transakcija koje uključuju prenos nezakonito stečenih sredstava pranjem novca. Ustanovljene su i dodatne kontrole kojima se prate sredstva koja se koriste za pripremu terorističkih napada ili podršku takvim napadima.

Iz navedenog se vidi da je kretanje kapitala fenomen koji postoji više od jednog veka. Danas se nijedna savremena privreda ne može izolovati od potrebe da izvozi i uvozi kapital, bez obzira na to da li, uopšteno gledano, ima neto suficit ili neto deficit. Motivi ponude su brojni, a osnovni je ostvarivanje većeg profita ili nekog drugog prihoda od uloženog kapitala (kamata, dividenda). Ostali (pomoćni) motivi mogu biti: korišćenja bogatijih i jeftinijih resursa u inostranstvu u odnosu na one kojima raspolaže zemlja izvoznica kapitala (jeftinija radna snaga, niže cene sirovina i energije); osvajanje tržišta određene zemlje; namera da se

¹⁵ Dimitrijević, V, Stojanović, R., *Međunarodni odnosi*, ..., str. 166.

obezbedi određeni politički uticaj u nekoj zemlji (prvenstveno se odnosi na plasman kapitala iz javnih izvora koji se daje u vidu pomoći); doprinos skladnijem razvoju svetske privrede; želja za kompletiranjem proizvodnog procesa tj. za vertikalnom integracijom svih ili važnijih faza izrade finalnog proizvoda, prestižno-psihološki motivi i drugi. Motivi za uvoz kapitala su: obezbeđenje nedostajućih sredstava za poslovanje i razvoj; pokrivanje deficita platnog (i spoljnotrgovinskog) bilansa; poboljšanje snabdevenosti domaćeg tržišta, ostvarivanje porasta zaposlenosti i proizvodnje, rešavanje socijalnih problema, razvoj infrastrukture, transfer tehnologije i drugi. Uvoz kapitala, a posebno ako od toga nacionalna privreda previše zavisi, vremenom dovodi, pored ekonomske, i do raznih vrsta političke zavisnosti, sa čitavim nizom negativnih reperkusija.

Najveći deo međunarodnog kretanja kapitala odvija se između razvijenih zemalja koje su glavni davaoci i korisnici u svetskim razmerama. Privrede zemlja u razvoju i u tranziciji se uglavnom pojavljuju kao korisnici kapitala. Kapital je mnogim zemljama omogućio ubrzani privredni razvoj, ali je mnogim nametnuo ekonomske i političke probleme.

Kretanje ljudi

Kretanje radne snage počinje u kapitalizmu kada se ona pretvorila u običnu robu. Prvo je počeo izvoz stručne radne snage u kolonije ili iz Evrope u Sjedinjene Države, Kanadu i Latinsku Ameriku. Na taj način su rešavani i problemi demografskog viška stanovništva.

Kretanje radne snage u međunarodnim razmerama ostavljalo je ozbiljne posledice ekonomske i političke prirode. Posledice su evidentne i za zemlje izvoznice i za uvoznice, ali i za čitavu međunarodnu zajednicu. U početku je emigracija bila trajnog karaktera, a to je podrazumevalo konačno iseljenje iz jedne zemlje i useljenje u drugu. Odlazak u neku prekooceansku zemlju značilo je, uglavnom, definitivno napuštanje zemlje bez povratka.

Danas je situacija s emigracijom znatno izmenjena. Radnici, uglavnom, odlaze privremeno – najčešće bez porodice, ali i sa njom. Radna snaga, danas, uglavnom odlazi iz nerazvijenih ili manje razvijenih u razvijene zemlje. Naročito odlazi kvalifikovana, ekonomski i biološki veoma produktivna, radna snaga, koja zemlji u koju odlazi stvara višak vrednosti kapitala. Pojavljuje se veoma nelogična situacija. Dok neke zemlje (manje razvijene i nerazvijene) odvajaju ogromna sredstva za izdržavanje i školovanje svoje dece, dotle druge dobijaju gotove školovane kadrove i na taj način ostvaruju ekonomsku dobit. A, u odnosu na izvoz i uvoz radne snage, naročito stručne, pored ostalog, zavisi i mesto određene zemlje u svetskoj privredi, na međunarodnom tržištu i u međunarodnoj zajednici uopšte.

Za građane država članica EU slobodno kretanje unutar Unije načelno je postignuto i oni imaju pravo slobodne promene mjesta boravka i

rada. Za putovanje van matične države članice potrebne su lična dokumenta. Vize, radne dozvole niti bilo kakav drugi poseban dokument ili dozvole nisu potrebni. Diskriminacija bilo koje vrste prilikom zapošljavanja radnika nije dozvoljena sem u slučajevima posebno osjetljivih sektora poput državne bezbednosti. Poslodavci, međutim, od zaposlenika mogu zahtevati da tečno govore određene jezike u sklopu izvršavanja svojih radnih dužnosti.

U kretanju ljudi, dakle, ostvaren je vidan napredak, ali i dalje postoje brojni problemi. Osnovni problem rad van matične države članice jeste priznavanje diplome i stečenih kvalifikacija. S tim problemom se susreću radnici skoro svih profila. Problem je do sada rešavan dodatnim kursevima za dokvalifikaciju ili prekvalifikaciju, ali je to dug i neracionalan proces za inostrane radnike. U poslednje vreme čine se pokušaji o međusobnom priznavanju diploma, ali će i dalje biti problema sa određenim profesijama kao, na primer, što je medicina gde se zahtevaju visoki standardi usluga u celoj Uniji. Sledeća grupa problema odnosi se na razne aspekte socijalnog osiguranja – prenošenje prava na penziju, naknade za nezaposlene, zdravstvenu zaštitu i slično. Ti problemi nisu aktuelni za osobe koji čitav radni vek provedu u jednoj državi. Problemi su evidentni kod radnika koji su radili u više zemalja i koji očekuju te nadoknade iz dve ili iz više različitih država. Evidentna su i ograničenja kod zapošljavanja kada su u pitanju državljani država koje su primljene u Uniju pre nekoliko godina. Postoje, naime, i određene mere definisane sporazumima o pridruživanju prema kojima su državljani tih država, u celokupnom tranzicijskom periodu koji traje dve do sedam godina, i dalje obavezni da imaju radne dozvole. Tako će se, na primer, ograničenja za radnike iz Rumunije i Bugarske koje su u EU primljene 2007. godine, u pojedinim zemljama EU ukinuti tek 2014. godine.¹⁶

Postoje zemlje iz kojih se ljudi redovno iseljavaju, ali se u njih i useljavaju. U pojedine zemlje se više ljudi useljava nego što se iseljava (primer SAD). Ali, postoje i one zemlje iz kojih se ljudi, naročito obrazovani, redovno iseljavaju, ali se obično ne vraćaju. Među tim zemljama je, na žalost, i Republika Srbija.

Iz Republike Srbije skoro svakodnevno odlaze kolone mladih ljudi koji kupuju kartu u jednom smeru – kartu bez povratka. Razlozi njihovog odlaska su, uglavnom, nemogućnost zapošljavanja i male plate onih koji se zaposle. Mladi odlaze, bez povratka, a posledice njihovog odlaska su katastrofalne. Osnovni problem je odliv mozgova (drain brain) iz svih oblasti društvene delatnosti, a naročito iz nauke, obrazovanja, privrede, politike i vojske. Odliv znanja je veliki problem za konkurentnost malih i srednjih preduzeća i održivi razvoj Republike Srbije u celini. Paralelno sa znanjem odlaze i ljudi u najboljim godinama života, ekonomski i biološki najproduktivniji. Zajedno sa sobom odvođe i porodicu i, na taj način, ostavljaju zemlju i bez dela budućih generacija što problem čini još

¹⁶ Izvor: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/croatian/C44/48/>

složenijim. Odlaskom mladih, dakle, pored odliva znanja, nanosi se i snažan udarac i onako katastrofalnoj demografskoj situaciji Srbije.

Postoji, na žalost, i prisilno kretanje ljudi. Tako je, na primer, Srbija danas i zvanično zemlja sa najvećim brojem izbeglih i interno raseljenih lica u Evropi. Prema popisu koji se sproveden 1996 god. u Srbiji je bilo 610.000 izbeglica. Taj broj se ni do danas nije smanjio, jer se u međuvremenu i sa Kosova i Metohije iselilo više od 210.000 ljudi. Prema podacima Komesarijata za izbeglice u Hrvatsku se vratilo 60.000, a u BiH 70.000 lica. I u pokrajini ima oko 20.000 interno raseljenih ljudi, kojima, osim države Srbije, niko ne pomaže. U centru nadomak Gračanice ljudi žive u uslovima koji nisu dostojni čoveka. Oni su smešteni u stotinak ruskih kontejnera, koji su stigli posle 17. marta 2004. godine. To su ljudi čiji su domovi na Kosmetu, ali oni ne mogu da se vrate u njih.¹⁷

Kretanje radne snage, bez obzira na poteškoće, ima i svoju pozitivnu stranu. Tako, na primer, novčane doznake koje šalju migranti iz Rusije u svoje zemlje iznose više od 18 milijardi dolara. Od toga naročitu korist imaju zemlje koje su nekada bile članice SSSR-a. Tako, na primer, prema podacima Svetske banke, oko 50% bruto nacionalnog dohotka Tadžikistana potiče od zarada gastarbajtera. Moldavija od gastarbajtera iz Rusije dobija oko 30%, a Kirgizija – 25% bruto nacionalnog dohotka. Od toga, razume se ima korist i Rusija. Prema podacima koje su objavili eksperti Svetske banke, efekat od rada stranaca u Rusiji je vrlo dobar. U regionima gde oni rade, ekonomski rast se povećava za četiri procenta.¹⁸

Prema evidenciji Svetske banke prihodi Srbije od deviznih doznaka dijaspore od 2000. do 2010. godine iznosili su ukupno čak 42,96 milijardi dolara. To je duplo veći finansijski priliv od direktnih stranih ulaganja koja su, prema zvaničnim podacima Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza, u prvoj deceniji ovog veka privukla 21,15 milijardi dolara. Dijaspore je od 2000. godine do danas direktno investirala u srpsku ekonomiju 550 miliona dolara i zaposlila oko 25.000 ljudi. Dijaspore je ponudila i 193 konkretna investiciona projekta iz 68 opština i gradova. Najviše projekata, 40,6%, nudi se za ulaganja u turizam, 20,3% u industrijske zone, 18,7% u infrastrukturu.¹⁹ Dijaspore utiče i na jačanje kursa i na povećanje standarda. Građani koje izdržava rodbina iz inostranstva mesečno u proseku dobiju 420 evra. Pet miliona Srba godišnje iz inostranstva pošalje 4,2 milijarde evra. U prva dva meseca 2011. godine, iz inostranstva je pristiglo u Srbiju 215 miliona evra, ali najveći priliv je tokom proleća, leta i pred kraj godine, kada gastarbajteri dolaze u zemlju. Ovaj novac podiže standard građana Srbije za 10 do 12 odsto.²⁰

¹⁷ Bilbija, B., *Izbeglice 20 godina posle*, Politika, Beograd, 31. 07. 2011.

¹⁸ Grinčuk Marina, *Migrant će sve nahraniti*, članak u: Geopolitika br. 43, Beograd, avgust 2011.

¹⁹ <http://www.mvd.gov.rs/News/NewsDetail.aspx?id=3&cid=1513>

²⁰ http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2011&mm=05&dd=04&nav_id=509927

Slična je situacija i u BiH. Samo u 2010. godini iz dijaspore slila oko 3,41 milijarda KM, što je za 180 miliona KM više u odnosu na prethodnu godinu, podaci su Centralne banke BiH. Sa takvim prilivom, doznake radnika iz inostranstva iznose 14 odsto BDP-a zemlje. Taj novac šalje između 1.5 i dva miliona ljudi poreklom iz BiH koji žive u inostranstvu (iz Republike Srpske oko 400.000). Šteta je što ta sredstva idu, uglavnom, u potrošnju. Ako bi se ona upotrebila za investiranje u ekonomiju, efekat bi bio daleko bolji.²¹

Zaključak

Na osnovu navedenog može se zaključiti da se svetsko, u principu, formira slobodno na osnovu kvaliteta i cene proizvoda. To su, ujedno, i osnovno preduslovi za ostvarivanje korektno konkurentnosti u funkciji održivog razvoja. U stvarnosti, međutim, to nije uvek tako. Na njemu postoji žestoka konkurencija koja se uvek ne temelji na slobodi kretanja robe, usluga, ljudi i kapitala između svih država, bez tarifa, kvota, dvostrukih standarda u testiranju i drugih barijera. Na svetsko tržište, pored tržišnih, deluju i brojne druge (pretežno vanekonomske) sile koje snažno utiču na realnu konkurentnost. Subjekti na svetskom tržištu se, dakle, susreću i sa drugim (korporativnim, državnim, vojnim, regionalnim, transnacionalnim, međunarodnim) pritiscima i učenama. To su, pre svega, visoke carine, kvote, embargo, bojkot, ekonomska blokada, pretnja silom i upotreba vojne sile i slično.

Iz navedene analize se, takođe, može videti da svetsko tržište nije jedinstveno. Ono je u dobroj meri rascepkano po državama, regionima, regionalnim ekonomskim i drugim udruženjima i organizacijama. Na svetskom tržištu postoji i veoma evidentan monopol brojnih subjekata (korporacija, država, regionalna i drugih). Svetsko tržište, dakle, i dalje ne podleže isključivo liberalno-tržišnim principima i zakonitostima, ali postoje i elementi za ostvarivanje konkurentnosti na realnim osnovama. Činjenica da su na srpskim pijacama banane znatno jeftinije od šljive (srpskog brenda) nedvosmisleno ide u prilog prethodnom stavu. Realna konkurentnost u funkciji održivog razvoja, ipak, postoji, a sve drugo je u rukama privrednika koji treba da se dokažu svojim radom, odnosno kvalitetom i cenom proizvoda.

Literatura

1. Bilbija, B., *Izbeglice 20 godina posle*, Politika, Beograd, 31. 07. 2011.
2. Dimitrijević, V, Stojanović, R., *Međunarodni odnosi*, NIU Službeni list SRJ, Beograd, 1996.
3. Gavrilović Jovanović P., *“Međunarodno poslovno finansiranje”*, Ekonomski fakultet Beograd, 1994.

²¹ <http://www.nezavisne.com/posao/privreda/Dijaspora-salje-sve-vise-novca-92570.html>

4. Grinčuk Marina, *Migrant će sve nahraniti*, članak u: Geopolitika br. 43, Beograd, avgust 2011.
5. Momčilo Pantelić, Rat i mir kao sportska prognoza, Politika, 28.08.2011.
6. Ramone, I., Geopolitika haosa, Institut za geopolitičke studije, Beograd, 1998.
7. Ristić Ž., "Tržište kapitala - teorija i praksa", Privredni pregled, Beograd, 1990.
8. Šuvaković, Z., *Leti perje zbog francuske guske*, Politika, Beograd, 02. 08. 2011.
9. Vukadinović, Đ., *Pakt s đavolom*, članak u: Politika 16. 8. 2011.
10. http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Conference_on_Trade_and_Development
11. http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2011&mm=05&dd=04&nav_id=509927
12. <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/croatian/C44/47/>
13. <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/croatian/C44/48/>
14. <http://www.mvd.gov.rs/News/NewsDetail.aspx?id=3&cid=1513>
15. <http://www.nezavisne.com/posao/privreda/Dijaspora-salje-sve-vise-novca-92570.html>